ΤΑ ΩΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΡΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΜΥΣΣΕ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΕΩΡΓΙΑ ΣΑΝΔΗ

("Οπως ξέρετε, απ' όσα έχουμε γράψει σχετικώς, ὁ περίφημος Γάλλος ποιητής Αλφρέντ Μυσσέ, τσέλλα έρωτευμένος με την Γεωργία Σάνδη, έκανε μαζύ της ένα ταξείδι στη Βενετία. Εκεί όμως ὁ ποιητής αρρώστησε και ὁ γιατρός ποὺ τὸν περιποιόταν, ὁ Ιταλὸς Πάτζελο, ενέπνευσε μιὰ τέτοια δυνατή και έξαφνική αγάπη στη Σάνδη, ώστε μοιομίτς έσβυσε ἡ αγάπη της γιὰ τὸν Μυσσέ. Απελπισμένος ὁ ποιητὴς γύρισε στὸ Παρίσι. Υστερα από λίγους μῆνες γύρισε και ἡ Σάνδη με τὸν φίλο της. Τότε ὁ Μυσσέ, ὁ ὁποῖος έξακολουθοῦσε ν' αγαπᾶ μ' όλη τὴ δύναμι τῆς ψυχῆς του τὴν άπιστη φίλη του, είδε ὅτι ὁ μόνος τρόπος γιὰ να νικήσῃ λίγο τὸν πόνο του, ἦταν νὰ φύγῃ. Στὴν αρχὴ σκέφθηκε νὰ πάῃ στὰ Πυρηναῖα, μὰ κατόπιν μετανοιώσε και πῆγε, καθὼς θα ἰδοῦμε, στὸ Μπάντεν τῆς Γερμανίας, απ' ὅπου ἔστειλε μερικὰ από τὰ φλογερώτερα γράμματά του στὴ Σάνδη).

ΠΑΡΙΣΙ. Αὔγουστος 1834.

Αγαπημένη μου, χτὲς φεύγοντας από τὸ σπίτι τῆς μητέρας μου, τῆς ζήτησα τὰ χρήματα ποὺ θὰ μοῦ χρειαστοῦν γιὰ νὰ πάω στα Πυρηναῖα. Μοῦ τὰ ἔδωσε πρόθυμα κι' ἔτσι θὰ φύγω σὲ τέσσερις μέρες. Κανεὶς δὲν θὰ μάθῃ τὸ αἴτιο τοῦ ταξειδιοῦ μου, μὰ σὲ σένα μπορῶ νὰ τὸ πῶ δίχως φόβο και δίχως ψεύτικη ντροπή: Υπερέβαλλα πολὺ τὶς δυνάμεις μου, φανταζόμενος ὅτι θὰ μποροῦσα νὰ σὲ ἰδῶ και πάλι ἔπειτ' απ' αὐτὸ ποὺ ἔγινε, χωρὶς νὰ ἐκμηδενιστῶ ἀνόμια περισσότερο.

Γιὰ μένα ξαναρχίζουν τώρα ἡμέρες πόνου και δυστυχίας. Θὰ ξαναβάλω ανάμεσά μας, ἀκόμα μιὰ φορά, τὰ βουνὰ και τὴ θάλασσα. Ελπίζω ὅμως πὼς αὐτὴ θὰ εἶνε ἡ τελευταία δοκιμασία. Ξέρω τί θὰ μοῦ στοιχίσῃ ἡ απομάκρυνσίς μου αὐτὴ αὐτὸ σένα. Μὰ ἔτσι, ὁ πεθαμένος πατέρας μου, ἐκεῖ ἐπάνω στὸν οὐρανό, δὲν θὰ μ' ὀνομάσῃ δειλό, ὅταν θὰ παρουσιαστῶ μιὰ μέρα μπροστά του. Τὸ ταξεῖδι αὐτὸ εἶνε ἡ τελευταία μου προσπάθεια γιὰ νὰ κρατηθῶ στὴ ζωή. Υστερα δὲν θὰ μοῦ μείνῃ πειὰ τίποτε...

* * *

Ὁ κόσμος θὰ μάθῃ τὴν ἱστορία μου. Θὰ τὴ γράψω. Δὲν θὰ χρησιμεύσῃ ἴσως σὲ κανένα, μὰ ὅσοι ἀκολουθοῦν τὸν ἴδιο δρόμο μ' ἐμένα, θὰ ἰδοῦν ποῦ ὁδηγεῖ. Ὅσοι περπατοῦν στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, θὰ χλωμιάσουν ἴσως, ἀκούγοντάς με νὰ πέφτω.

Μὰ μὴ νομίσῃς ὅτι θὰ σοῦ κρατήσω κόκια γιὰ ὅλ' αὐτά. Ἦταν γραφτὸ νὰ εἶσαι γιὰ μένα ὁ θάνατος κι' ἡ ζωή μου. Ἡ ἐκλογή σου εἶνε δίκαια. Πρέπει νὰ ὑποταχθῶ στὸ μοιραῖο.

Θὰ φύγω γιὰ πάντα, θὰ φύγω μονάχος χωρὶς ἕνα σύντροφο, χωρὶς ἕνα σκύλο... Τὸ μόνο ποὺ σοῦ ζητῶ εἶνε νὰ σὲ δῶ γιὰ τελευταία φορὰ κι' ἕνα στερνὸ φιλί... Ἂν φοβᾶσαι ὅτι, ξαναβλέποντάς με, θὰ μελαγχολήσῃς ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, ἢ ἂν αὐτὸ ποὺ σοῦ ζητῶ θὰ πειράξῃ τὸν Πέτρο (τὸν Πέτρελο), μὴ διστάσῃς νὰ μοῦ ἀρνηθῇς. Θὰ εἶνε βέβαια αὐτὸ πολὺ σκληρὸ γιὰ μένα, μὰ δὲν θὰ παραπονεθῶ... Αλλ' ἂν ἔχῃς θάρρος, δέξου με μόνο, στὸ σπίτι σου ἢ ἀλλοῦ, ὅπου θέλεις. Οὔτε θὰ σοῦ παραπονεθῶ, οὔτε θὰ σὲ μαλώσω, οὔτε θὰ σὲ λυπήσω...

Δέξου με ἀπάνω στὴν καρδιά σου, καὶ ἂς μὴ μιλήσουμε οὔτε γιὰ τὸ παρελθόν, οὔτε γιὰ τὸ παρόν, οὔτε γιὰ τὸ μέλλον. Ὁ χωρισμός μας ἂς μὴν εἶνε ὁ συνηθισμένος χωρισμὸς ἑνὸς ἀντρὸς ποὺ ἀγαπᾶ ἀκόμα σὰν τρελλὸς καὶ μιᾶς γυναίκας ποὺ ἔπαψε ν' ἀγαπᾶ. Ας εἶνε ὁ χωρισμός μας χωρισμὸς δύο ψυχῶν ποὺ ὑπέφεραν, ὁὐ πληγωμένων ἀεπῶν, ποὺ ἀντιμιώνονται στὸν οὐρανὸ καὶ ποὺ στέλνουν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον μιὰ κραυγὴ πόνου πρὶν χωριστοῦν γιὰ πάντα. Ας εἶνε ἕνα ἀγνὸ φιλὶ σὰν τὴν θεϊκὴ ἀγάπη, βαθὺ σὰν τὸν ἀνθρώπινο πόνο! Ω, ἀρραβωνιαστικιά μου! Απίθωσε ἀπάνω μου ἀπαλά τὸν ἀκάνθινο στέφανο, καὶ χαῖρε! Θὰ εἶνε ἡ στερνὴ ἀνάμνησι ποὺ θὰ διατηρῇς στὰ γηρατειά σου, ἡ ἀνάμνησι ἑνὸς παιδιοῦ ποὺ δὲ θὰ ὑπάρχῃ πειά.

* * *

Σ' εὐχαριστῶ ποὺ δέχτηκες τὴν παράκλησί μου. Οσο γιὰ τὴν ἀπόφασί μου νὰ φύγω, εἶνε ἀνέκκλητη. Τὴν ἔλαβα χτὲς βράδυ, τὴν ὥρα ποὺ πῆγα νὰ κοιμηθῶ.

Μολονότι μὲ θεωρεῖς ἴσως ἕνα παιδί, πίστεψε πὼς εἶμαι σήμερα ἄντρας. Τίποτε δὲν μὲ ξεγελᾶ, τίποτε δὲν φοβοῦμαι, μήτε ἐλπίζω τίποτε. Μοῦ λὲς πὼς παρξηγῶ ὅ,τι αἰσθάνομαι καὶ πὼς ξεγελιοῦμαι. Οχι, δὲν ξεγελιοῦμαι. Αἰσθάνομαι τὴν μόνη ἀγάπη ποὺ θὰ αἰσθανθῶ σ' ὅλη μου τὴ ζωή. Στὸ λέω καθαρὰ καὶ θαρραλέα, γιατί ἔζησα μὲ τὴν ἀγωνία. μὲ τὸν ἀβάσταγο πόνο τῆς ἀγάπης αὐτῆς, μέρα μὲ τὴ μέρα, λεπτὸ μὲ τὸ λεπτό, στὴ μοναξιὰ καὶ στὸ πλῆθος, πέντε μῆνες τώρα... Ξέρω βέβαια πὼς εἶν' ἀνίκητος ὁ πόνος μου, μὰ ξέρω ἀκόμα πὼς ἔβαλα ἀνίκητη κι' ἡ θέλησί μου.

Ομως μὴ βλέπεσαι γιὰ ὅλ' αὐτά, ἀγαπημένη μου, σὲ ἱκετεύω. Θὰ περάσῃ καὶ ὁ πόνος μου, ὅπως ὅλα περνοῦν.

Πηγαίνοντας στὰ Πυρηναῖα θὰ περάσω ἀπὸ τὴν Τουλοῦζ ὅπου μένει κάποιος θεῖος μου. Στὰ Πυρηναῖα θὰ μείνω ἕνα-δυὸ μῆνες καὶ ὕστερα διὰ θαλάσσης θὰ πάω στὸ Καντὶς τῆς Ισπανίας.

Γράψε μου πότε θέλεις νὰ σὲ ἰδῶ. Φεύγω τὴν Τετάρτη ἢ τὴν Πέμπτη, τὸ ἀργότερο. Αντίο πολυαγαπημένη μου.

Τὸ παιδί σου
Ὁ Αλφρέδος

* * *

Στὴν ἴδια.

(Γράμμα χωρὶς ἡμερομηνία, γραμμένο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δυὸ μέρες μετὰ τὸ προηγούμενο).

Σοῦλειψε, λοιπόν, τόσο τὸ θάρρος; Ας ξαναβδομάδα καὶ θὰ σοῦ δώσω. Μίλησε, ἢ ἂν θέλῃς, μὴ μιλᾶς. Δὲν ἔχουν λόγια τ' ἀνθρώπινα χείλη ποὺ νὰ μὴ μπορῶ ἀφοβα νὰ τ' ἀκούσω. Μοῦ γράφεις πὼς δὲν φοβᾶσαι ὅτι θὰ πειραχτῇ ὁ Πέτρος ἂν μὲ ξαναδεῖς. Τότε τί φοβᾶσαι; Η θέσι σου δὲν ἄλλαξε καθόλου; Η φοβᾶσαι μὴν πληγώσεις τὸν ἐγωϊσμό μου; Ακουσε, ἄκουσε, ἀγαπημένη μου, ἂν κάποιο ἀπομεινάρι τῆς παληᾶς σου ἀγάπης γιὰ μένα σώζεται ἀκόμη στὰ βάθη τῆς καρδιᾶς σου, ἔλα νὰ συναντηθοῦμε κάπου, στὸ σπίτι μου, στὸ σπίτι σου, στὸ νεκροταφεῖο, στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου (ἐκεῖ θὰ ἤθελα νὰ σὲ ἰδῶ γιὰ τελευταία φορά). Ανοιξε μου τὴν καρδιά σου χωρὶς καμμιὰ ὑποσθοβουλία. Αφησέ με νὰ σοῦ ὁρκισθῶ γιὰ τελευταία φορὰ ὅτι θὰ πεθάνω μὲ τὴν ἀγάπη σου στὴν καρδιά μου. Ενα τελευταῖο φιλὶ καὶ ἀντίο! Τί φοβᾶσαι; Παιδί μου, θυμᾶσαι τὸ θλιβερὸ ἐκεῖνο βράδυ στὴ Βενετία ποὺ μοῦ εἶπες ὅτι εἶχες κάποιο μιστικό; Νόμιζες πὼς μιλοῦσες σ' ἕναν ηλίθιο ζηλιάρη. Οχι, ἀγαπημένη μου, μιλοῦσες σ' ἕνα φίλο. Θυμήσου τοῦτο. Ὁτι μέσα στὶς μιζέριες αὐτὲς καὶ τὶς δυστυχίες, ὁ Θεὸς μοῦ δίνει ἴσως τὴν παρηγοριὰ νὰ μπορῶ νὰ σοῦ εἶμαι χρήσιμος σὲ κάτι. Νάσαι βέβαια γι' αὐτό, ναί, τὸ αἰσθάνομαι, δὲν εἶμαι ἕνας κακὸς δάιμων γιὰ σένα...

... Καὶ ὕστερα, νάχω τόσο ὑποφέρει τοὺς πέντε αὐτοὺς μῆνες, νὰ φεύγω γιὰ νὰ ὑποφέρω περισσότερο ἀκόμη, νὰ φεύγω γιὰ πάντα, νὰ ξέρω πὼς εἶσαι δυστυχισμένη, ἐνῶ ἐβυσίαζα τὰ πάντα γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ πρωτα; νὰ μοῦ συμβαίνουν ὅλ' αὐτὰ καὶ νὰ μὴ μπορῶ νὰ σὲ ἰδῶ μιὰ τελευταία φορὰ γιὰ τὸ τελευταῖο χαῖρε. Α! εἶνε πάρα πολύ, πάρα πολύ! Εἶμαι πάρα πολὺ νέος. Θεέ μου! Τί ἔκαμα λοιπὸν γιὰ νὰ ὑποφέρω τόσο πολύ;

Ὁ Αλφρέδος Μυσσέ.

Στριφτόμπολας ὡμολόγησε:

— Ναί, Τοῦρκος εἶμαι, πιλάφι θέλω!

— Μὰ τί Τοῦρκος εἶσαι σὺ ποὺ φορεῖς φουστανέλλα, καὶ μάλιστα τέτοια φουστανέλλα; τοῦ εἶπαν.

Καὶ ὁ Στριφτόμπολας ἀτάραχος:

— Ε, φίλτατοι, τὸ ράσσο δὲν κάνει τὸν ἱερέα!

Η σατιρικὲς ἐφημερίδες, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ, τὸν ἐσατίρισαν ὡς «Στριφτόμπολα—ἐφέντη», ἀλλ' ὁ ἐκ Πατρῶν βουλῆφόρος ἀνὴρ ἐξηκολούθησε τὸ χαβᾶ του:

— Θέσεις θέλω! φουσφέτια θέλω!...

Κάποτε, τὶς Απόκρηες, ὁ περίφημος ποιητὴς τοῦ κάρρου Θεοδοσίου, ἀντελήφθη τὸ Στριφτόμπολα νὰ παρακολουθῇ τὴν ὑπαίθρια παράστασί του, καὶ ἐνθουσιασμένος ἐφώναξε:

— *Να κι' ἕνας φουστανελλᾶς,*
Ζήτω, ζήτω ἡ Ἑλλάς!...

Τὸ λαϊκὸ πλῆθος ἐπανέλαβε τὴ ζητωκραυγὴ καὶ τὴν ἄλλη μέρα ἡ ἐφημερίδες ἐδημοσίευαν τὸ ἐπεισόδιο, μὲ σχετικὴ γελοιογραφία.

* * *

Ἐν τούτοις, ὁ Αλέξης Στριφτόμπολας ἔμενε πάντοτε πιστὸς στὴν ἀνάμνησι τῶν πρώτων μας βασιλέων. Διηγόταν διάφορα ἀνέκδοτα τοῦ Οθωνος καὶ τῆς Αμαλίας, ἤξερε ἀπὸ μνήμης ὁλόκληρο τὸ ἐλεγεῖο τοῦ Αχιλλέως Παράσχου στὸν Οθωνα καὶ ἀναστέναζε λέγοντας:

Περασμένα μεγαλεῖα
Καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.

Ὁ Αλέξης Στριφτόμπολας πέθανε στὰς Πάτρας, σὲ ἡλικία 92 ἐτῶν.